

Kazimiera Gabriūnaitė,
Kristina Rickevičiūtė

LAZDININKŲ SENKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1978 IR 1979 METAIS

Senkapis pradėtas tyrinėti 1940 m. Kultūros muziejaus. 1958 m. jį tyrinėjo KVIM, o 1976 m. - PKI. 1978 ir 1979 m. KVIM ištyrė dar 650 m² plotą, aptiko 61 kapą ir vieną lauvietę. Ištirtieji kapai yra įvairių laikotarpių.

Senkapio Š dalyje aptikti 8 kapai, apdėti akmenų vainikais ir skirtini III-IV a. Akmenų vainikai vienaaukščiai, ovalo arba pailgo keturkampio formos. Daguma vainikų suardyti. Vainikų dydis vidaus pusėje svyruoja nuo 170x150 cm iki 340x300 cm. Mirusieji laidoti po vieną keturkampėse duobėse, 33-81 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Trys mirusieji palaidoti ŠV kryptimi, kitų mirusiųjų laidojimo kryptis nenustatyta. Griaučiai visiškai sunykę. Kapuose Nr. 45 ir 46 palaidoti vyrai ir kape Nr. 44 - moteris.

Iš 8 mirusiųjų 4 palaidoti be įkapių. Likusiuose kapuose įkapės negausios. Kape Nr. 44 rastas akmeninis verpstukas, du kamputai mėlyno stiklo karoliukai ir antkaklė viela apvyniotais galais, kape Nr. 45 - įmovinis kirvis, kape Nr. 46 - geležinis lazdelinis smeigtukas.

Kiti 51 nedegintų mirusiųjų kapai rasti senkapio PV dalyje ir skirtini VIII-IX a. Jie aptikti tokios pat formos ir panašaus gylio duobėse, kaip ir ankstyvieji kapai. Pagal įkapes galima spręsti, kad 24 kapuose palaidoti vyrai, 7 - moterys, o 3 - vaikai (sprendžiant iš mažų kapo duobių). Likusių 17 mirusiųjų lytis nenustatyta. Mirusieji

laidoti skobtiniuose karstuose aukštieji, galva į SV,
FR, ŠR, ŠV.

Sudegintų mirusiųjų kapų rasta tik du - Nr. 1 ir 11,
abu 89x74 cm dydžio duobutėse, 47 ir 70 cm gylyje. Jų įka-
pės labai negausios. Kape Nr. 1 buvo tik molinis puodelis
ir šukelė, o kape Nr. 11 - sunykusio geležinio dirbinio
fragmentas.

24 cm gylyje II ir III plotuose aptikta 330x210 cm dy-
džio laužavietė, kurioje buvo 89 cm skersmens, 9 cm storio
intensyvus angliukų ir degėsių sluoksnis, o 62 cm gylyje
išryškėjo riebios žemės 210x113 cm dėmė su angliukais ir
degėsiais. 95 cm gylyje dėmė išnyko.

VIII-IX a. mirusieji laidoti su darbo įrankiais, gink-
lais ir papuošalais (tik 4 kapuose nerasta įkapių).

Iš darbo įrankių gausiausia peilių. Su peiliais palai-
dotas 21 mirusysis. Dalgiai aptikti vyrų kapuose Nr. 23,
35, 37, 41, 42, 54 ir 56. Visi dalgiai rasti galvūgalyje,
tik kape Nr. 23 dalgis gulėjo prie dešiniojo klubo. Po
įmovinį kirvį rasta vyrų kapuose Nr. 23, 29, 35, 54 ir
vienas atsitiktinis. Be to, vyrų kapuose aptikta diržo
sagčių, grandelių, apkalų ir galastuvų.*

Moterų kapuose Nr. 12, 33, 34 ir 36 aptikta gintari-
nių verpstukų. Ylos aptiktos kapuose Nr. 5, 34, 58.

Miniatiūriniai puodeliai rasti 8 nedegintų vyrų ir
moterų kapuose ir vienas sudeginto mirusiojo kape.

Gauseni yra ginklai. Ietigalių rasta 27. Daugumoje
kapų po du, keliuose - po vieną. Vienašmeniai kalavijai
rasti vyrų kapuose Nr. 10 ir 37 prie kairiojo šono. Be to
vyrų kapuose Nr. 37 ir 54 aptikti dvinariai žaslai.

Rasta nemažai papuošalų, bet jie labai sunykę.

Antkaklė storėjančiais užsikeičiančiais galais aptikta kape Nr. 36, o kapuose Nr. 37 ir 57 rasti tik antkaklių fragmentai.

Apyrankė trikampio skersinio pjūvio platėjančiais galais rasta moters kape Nr. 36. Dar dvi tokios apyrankės bei dviejų fragmentai aptikti atsitiktinai.

Vyrų kapuose Nr. 10, 14, 16, 30, 37 rastos lankinės gyvulinės segės, kape Nr. 6 - lankinė aguoninė segė, o moters kape Nr. 36 - lankinė žieduotoji. Lankinės laiptelinės segės aptiktos 4 kapuose, o likusiuose - lankinių segių fragmentai.

Didelis smeigtukas trikampe galvute, puoštas sidabro nlokštele, rastas moters kape Nr. 36. Vyro kape Nr. 37 aptiktas tik žalvarinio smeigtuko fragmentas.

Vyrų kapuose Nr. 1, 10, 16, 25, 40 aptikta po vieną pvalo, kupolo, trapecijos ar trikampio formos gintarinį kabutį daulytu pakraščiu. Žalvarinis pailgas kabutis puoštas akutėmis, rastas moters kape Nr. 12.

Vyrų kapuose aptikta įvairių žiedų. Kapuose Nr. 10 ir 17 rasta po du žiedus. kituose - po vieną.

Vyro kape Nr. 25 rasti 4 gintariniai karoliai, kape Nr. 37 - du, kituose penkiuose kapuose - po vieną. Mėlyno stiklo karoliai aptikti kapuose Nr. 6, 9 ir 36.

Turtingiausias įkapių yra vyro kapas Nr. 37. Galvūgalyje aptiktas dalgis, šalia jo - galastuvas bei geležinis sunykęs dirbiny, 2 gintariniai karoliai ir molinis puodelis. Dešinėje galvos pusėje buvo 2 ietigaliai. Ant krūtinės rasta lankinė gyvulinė segė, o po ja - lankinė laiptelinė,

šalia segių - sunykusio žalvarinio papuošalo fragmentai. Kairėje mirusiojo pusėje - dvinariai žąslai ir vienašmenis kalavijas. Šalia kalavijo aptiktas įvijinis žiedas ir žalvarinio dirbinio pėdsakai.

Turtingiausiame moters kape Nr. 36 aptiktas gintarinis verpstukas ir karolis, mėlyno stiklo karolis, molinis puodelis ir žalvariniai papuošalai: lankinė žieduotoji segė, antkaklė storėjančiais užsikeičiančiais galais, didelis smeigtukas trikampe galvute, kuri padengta sidabro plokštele ir papuošta mėlyno stiklo akutėmis, bei apyrankė trikampiis platėjančiais galais.

Jonas Stankus

KURMAIČIŲ-PAJUODUPIO (KRETINGOS RAJ.) SENKAPIO
TYRINĖJIMAI

1979 m. MAII ištyrė Kurmaičių ir Pajuodupio kaimų riboje esantį senkapį. Senkapis yra 7 km į ŠR nuo Kretingos, dešiniajame Akmenos krante, apie 2 km į Š nuo 1940, 1948-1951 m. tyrinėto plačiai žinomo archeologinėje literatūroje II-IV a. senkapio. 100 m atstumu nuo senkapio į PV yra Vytauto Mickaus sodyba.

Senkapis iš R pusės siekia Akmenos upės skardį, iš P jį supa vingiuotas griovys. Iš V - siauras lauko keliukas, už kurio Kurmaičių tarybinio ūkio laukai. Iš Š pusės juosia lauko keliukas, sukąs link Akmenos, o nuo jo ŠV-PR kryptimi eina melioracijos griovys. Senkapio R ir PR pakraščiuose yra bulviarūšių, o jo PR kampe suiversta didelė akmenų krūva.